

Preiskovalna komisija državnega zbora za ugotavljanje politične odgovornosti nosilcev javnih funkcij v državnem tožilstvu je sprejela vmesno poročilo, ki ga bo kot končno predložila v obravnavo državnemu zboru. Član komisije iz vrst SD Dušan Kumer je napovedal ločeno mnenje, saj se z zapisanim ne strinja. Protestirala je tudi podpredsednica LDS Zdenka Cerar, ki je po ugotovitvah komisije kot nekdanja generalna državna tožilka najbolj odgovorna za razmere v državnem tožilstvu med letoma 2000 in 2004.

Ustanovitev preiskovalne komisije je zahteval državni svet, pobudo zanjo pa je dal svetnik Adolf Zupan, nekdanji član LDS, potem ko se je sam znašel v kazenskem postopku. Ironično je s tem, ko mu je državni svet dodelil imuniteto, sam postal del problema, in ne njegove rešitve. Ker pa ustava določa, da mora državni

zbor sestaviti preiskovalno komisijo, kadar to zahteva najmanj tretjina poslancev ali državni svet, so jo kljub nasprotovanju opozicije ustanovili. Vodenje je prevzel poslanec SDS Dimitrij Kovačič, njegov namestnik je Zmagor Jelinčič (SNS), poslanska skupina LDS člana ni hotela imenovati (podobno pozneje Zares), zato pa sta pristopili SD in

Sodba

Poročilo preiskovalne komisije

novoustanovljena skupina nepovezanih poslancev (Lipa). Sodelovanju se je prav tako odrekel koalicijski Desus. Med številnimi pričami, ki jih je preiskovalna komisija zaslišala, so nastopili bivši predsednik Milan Kučan, nekdanja generalna državna tožilka Zdenka Cerar, nekateri vodilni tožilci iz tega obdobja Gorazd Fišer, Miran Železnik, Marjan Gla-

Zdenka Cerar in Milan Kučan: sta nekdanja prva dama tožilstva in prvi mož države skupaj krojila pravico na tožilstvu? (Foto: Sašo Radej)

Dimitrij Kovačič, predsednik preiskovalne komisije, in Miro Petek, njen član, ki je bil žrtev nekaznovanega zločina. (Foto: Igor Modic)

»Nekdanji predsednik države je v slovenski prostor vnesel tudi izraz politično podzemlje, katerega storilci naj se sankcionirajo.«

1999. vladi predložila takratna generalna državna tožilka Zdenka Cerar, izhaja, da je bilo med letoma 1990 in 1998 vloženi 439 kazenskih ovadb, med drugimi so preiskovali družbe Kompas, DZS, BTC, Iskra, Color, Velana, Moderni interieri itd. Skoraj polovica, natančneje 214 ovadb se je končalo z odstopom od pregona, zavrženjem ali zastaranjem. Najslabše je bilo na ljubljanskem tožilstvu, kjer je od 107 vloženi neuspešno končalo na tožilstvu kar 68 ovadb.

Preiskovalna komisija je posebej raziskovala primer Velana, v katerem je pričal nekdanji zaposleni in mali delničar Jože Praprotnik. Zadevo je sprva je vodil razvpiti tožilec Miran Železnik, neuspešno, prav tako njegovi nasledniki. Kot vzrok za to je Praprotnik navedel prijateljstvo med direktorjem

o tožilcih

e obremenjuje Zdenko Cerar, Milana Kučana in LDS

var, Franc Mazi, Irena Kuzma, Slavica Sketelj, Jožica Boljte Brus in Slavko Ožbolt, tedanji generalni direktor policije Marko Pogorevc ter koprski župan Boris Popovič.

Dlve privatizacije. Svoje ugotovitve komisija začena z zgodovinskim ozadjem iz obdobja 1945-1990, ko so bili javni tožilci del represivnega sistema in torej podrejeni

politiki, njihova strokovnost pa je bila drugotnega pomena. Določba o moralno-politični primernosti je bila iz zveznega zakona črtana šele leta 1990. Tožilci, imenovani v prejšnjem sistemu, po mnenju komisije niso bili kos divji privatizaciji ali krajam družbene lastnine. Iz poročila o oškodovanju družbenega in državnega premoženja, ki ga je

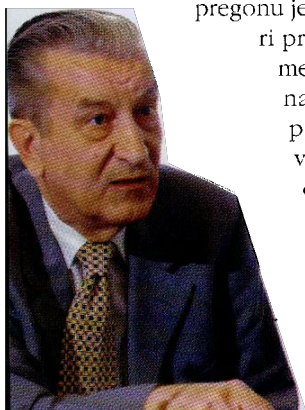
Drago Kos in Roman Prah sta 1999. skupaj nezakonito nadzirala telefonske pogovore, zdaj skupaj preprečujeta korupcijo. (Foto: Matej Družnik)

Miran Železnik je bil kljub 377 kazenskim spisom, pozabljenim v tožilski omari, na sodišču oproščen. (Foto: Blaž Samec)

Andrejem Lasičem in ministrom Radom Bohincem, ki sta bila politična sopotnika v socialdemokratski uniji. Podobno naj bi bilo v primeru Adria Mobila, ki ga je Slovenska razvojna družba namesto najboljšemu ponudniku, podjetju Terna, prodala slamnati združbi manjšinskih lastnikov, končal pa je v rokah družbe Autocommerce, ki jo je vodil nekdanji veljak LDS in ustanovni član Foruma 21 Herman Rigelnik. Cena, po kateri je bil Adria Mobil kupljen, je bila približno desetkrat nižja od tržne vrednosti. Direktor Terne Dušan Plut, ki je ponujal trikrat več od Autocommerce, je vložil kazensko ovadbo zoper vodilne v Adria Mobilu in SRD, ki jo je državna tožilka leta 2003 zaradi pomanjkanja dokazov zavrgla, ovadritelj pa je bil napoten na zasebni pregon.

Primer Petek. Preiskovalna komisija je obravnavala tudi primer napada na nekdanjega novinarja Večera Mira Petka, kjer se je kazenski postopek končal z oprostivjo osumljencev poskusa umora, medtem ko naročnika niso nikoli našli. K neuspešnemu pregonu je v veliki meri prispeval spor med tožilci, kdo naj obravnava primer, saj so v Slovenj Gradcu menili, da

Anton Drobnič je bil prvi tožilec v obdobju 1990-1999, ko so tožilci zavozili skoraj polovico kazenskih ovadb s področja gospodarskega kriminala. (Foto: Domen Grögl)

»Tožilstvo je marsikdaj podleglo političnim vplivom vladajoče politike ali pa vplivnim gospodarskim lobijem.«

bi ga morala posebna tožilska skupina, ki se je s tem strinjala, vendar je Cerarjeva nasprotovala. Nazadnje je zadevo prepustila mariborskemu tožilstvu, to pa prav tako ni bilo uspešno. Komisija še ugotavlja, da je koroški podjetnik Janko Zakeršnik, ki se je v javnosti omenjal kot najverjetnejši naročnik, pred volitvami leta 2004 na obisku sprejel in spremljal veljake LDS na čelu s premierjem Tonetom Ropom in Zdenko Cerar, takratno pravosodno ministrico. Dušanu Kumru pa se to srečanje ne zdi nič posebnega.

Kučanovo posredovanje. Precej očiten vpliv politike naj bi se kazal še v primeru koprškega župana Borisa Popoviča, za katerega je vrhovno sodišče ugotovilo, da je bil nezakonito priprt. Popovič, ki je bil na prvi stopnji oproščen, je postopek označil za montirani proces, saj je glavna priča izjavila, da je po navodilu policije ponaredila dokumente, ki so obremenili Popoviča in soobtožene. Zanimiva je tudi vloga bivšega predsednika države Milana Kučana, ki je predlanskim na Pop TV izjavil, da je »protestiral pri organih pregona, da je nemogoče, da človek, ki je voljen za župana, toliko

časa sedi v priporu in se nič ne zgodi«. To izjavo so parlamentarni preiskovalci (razen Dušana Kumra) razumeli kot vmešavanje politike v neodvisno vejo oblasti. Kučan pa je kot primer politika, ki je neposredno vplival na delo tožilstva, omenjen v sklepnih ugotovitvah poročila komisije: »Nekdanji predsednik države je v slovenski prostor vnesel tudi izraz politično podzemlje, katerega storilci naj se sankcionirajo. Izraz je slovenski pa tudi širši kazenski zakonodaji demokratičnih držav kot kaznivo dejanje neznan; je pa relikv preteklega nedemokratskega obdobja.«

Vič - Holmec in Depala vas. Poleg drugih so bile nenavadne okoliščine v primeru nekdanjega novinarja TVS Tomaža Ranca, ki je moral kot zasebni tožnik iskati pravico, ker je državno tožilstvo zavrglo kazensko ovadbo zaradi nezakonitega pregledovanja izpiskov klicev z njegovega mobilnega telefona. Ranc je 1999. poročal o aferi Vič - Holmec, takratnega notranjega ministra Mirka Bandlja (LDS) pa je zanimalo, kdo so njegovi viri. Kriminalista Drago Kos in Roman Prah sta nato brez sodne odredbe pridobila seznam telefonskih števil oseb, s katerimi se je novinar pogovarjal. Vodja posebne tožilske skupine Barbara Brezigar je hotela zoper kriminalista vložiti predlog za izvedbo pripravljanih preiskovalnih dejanj, kar pa ji je Cerarjeva preprečila z

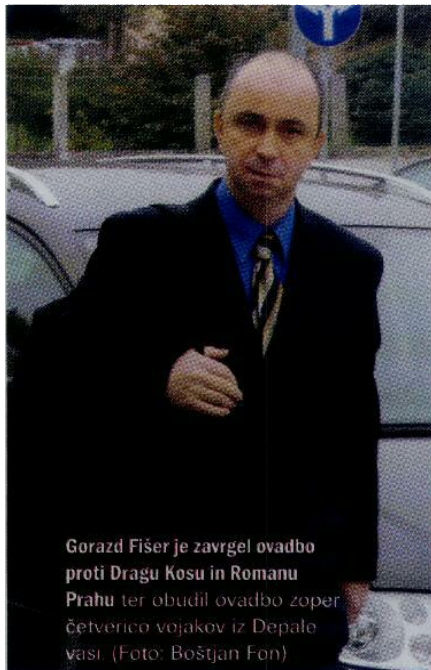
Stran / Page: 34

Doseg / Reach: 63000

Država / Country: SLOVENIA

Površina prispevka / Size: 1613 cm2

4 / 4

Gorazd Fišer je zavrgel ovadbo proti Dragu Kosu in Romanu Prahu ter obudil ovadbo zoper četverico vojakov iz Depale vasi. (Foto: Boštjan Fon)

Boris Popovič je bil septembra lani oproščen vseh obtožb, je bil proces proti njemu res montiran? (Foto: Iztok Umer)

utemeljitvijo, da mora o tem odločiti tožilski kolegij. Brezigarjeva je zaradi posega v tožilsko neodvisnost odstopila, zadeva pa je bila poslana na ljubljansko tožilstvo, kjer je njegov predstojnik Gorazd Fišer obtožbo zavrgel. Ranc je nato z zasebno tožbo dosegel, da mu je vrhovno sodišče po osmih letih priznalo pravico. Preiskovalna komisija ob tem opozarja, da je Cerarjeva na položaj generalne državne tožilke prišla s podporo LDS, da jo je stranka nato imenovala za pravosodno ministrico in da je po volitvah postala podpredsednica stranke. Popolnoma drugače kakor v postopku zoper Draga Kosa in Romana Praha pa je tožilec Fišer ravnal v aferi Depala vas, kjer je spet odprl kazenske postopke in na sodišču izgubil. Komisija je bila najbolj pozorna na tožilčeve izjave v sklepnem govoru, ki naj bi ga zlobil za politični obračun z SDS in njenim predsednikom Janezom Janšo.

Polne omare. Preiskovalna komisija ni spregledala niti ljubljanskega tožilca Mirana Železnika, v čigar omari so odkrili 377 nerešenih kazenskih spisov. Med njimi so bile znane zadeve kraje družbene lastnine, ki niso nikoli dobile sodnega epiloga. Več kot desetina jih je zastarala, najstarejša je bila vložena leta 1989. Po razrešitvi ga je tožilstvo preganjalo zaradi nevestnega dela, vendar je sodišče razsodilo, da mu ni mogoče očitati namerne malomarnosti.

Ob tem je komisija odkrila, da pri sodnih zaostankih prednjači prav ljubljansko tožilstvo in da je k temu problemu prispevala predvsem nenatančna evidenca prispele pošte, kar je onemogočilo računalniško sledljivost posameznih zadev. Komisija je še ugotovila, da so bila tožilstva kadrovsko

Poslanec SD Dušan Kumer, ki je sejo preiskovalne komisije zapustil pred koncem, je napovedal ločeno mnenje. Med drugim naprotuje, da komisija v uvodu poročila opisuje razmere v obdobju 1945–1990, po drugi strani pa ne omenja časa med letoma 1990 in 1999, ko je državno tožilstvo vodil Anton Drobnič. Ne strinja se niti z nekaterimi ugotovitvami glede posameznih primerov. Pri Popoviču je posebej pripomnil, da kazenski postopek še ni končan, poleg tega naj bi

podhranjena in da tožilci niso bili dovolj usposobljeni za preganjanje posameznih oblik kriminala. »Pravna kvalifikacija posameznih protipravnih dejanj s področja gospodarskega kriminala zaradi nenatančne in predvsem zastarele kazenske zakonodaje je težavna in v specifičnih primerih nemogoča. Obrazložitve konkretnih odločitev tožilcev so bile večkrat neustrezne oziroma pomanjkljive, kar ne daje vtisa, da so odločitve tožilstev izhajale iz utemeljene obrazložitve, pač pa, da so se pogosto obrazložitve prilagajale odločitvi, in ne obratno. Kraja državnega oziroma družbenega premoženja je v večini primerov ostala nesankcionirana tudi zaradi neučinkovitega tožilskega pregona, ki je marsikdaj podlegel političnim vplivom vladajoče politike ali pa vplivnim gospodarskim lobijem.«

Sklepi. Preiskovalna komisija je v poročilu sprejela sklepe, da je treba strokovno

LOČENO MNENJE

pred komisijo izrekel precej neresničnih obtožb, predvsem glede bivšega predsednika Milana Kučana. Pripombe ima tudi glede očitkov o politični pripadnosti Zdenke Cerar in pri tem opozarja, da je bila Barbara Brezigar prav tako kandidatka za poslanko in nato za predsednico države s podporo SDS ter da je s podporo te stranke postala generalna državna tožilka. Poleg tega se mu zdi neresno navajanje prijateljstva med direktorjem Velane Andrejem Lasičem in nekdanjim ministrom Radom Bohincem kot razloga neuspešnega pregona v tej zadevi.

okrepiti tožilstva predvsem s kadri, ki bodo usposobljeni za odkrivanje in pregon sodobnih oblik gospodarskega kriminala in korupcije. Državni zbor mora ustrezno spremeniti kazenski zakonik in zakon o kazenskem postopku ter kaznovalno politiko, preprečiti politične pritiske in predvsem politične vplive na tožilce (in sodnike). Še enkrat je treba razmisliti zlasti o ustreznosti sedanje ureditve pravnega instituta trajnega mandata tožilcev (in sodnikov), zagotoviti javnosti objektivno in pregledno informiranje tožilskega dela ter v praksi izvedljiv sistem sankcioniranja slabega oziroma nezadovoljivega dela tožilcev (in sodnikov). Večina je tudi prepričana, da so se razmere v tožilstvu po letu 2004 izboljšale, s čimer pa se poslanec SD Dušan Kumer ne strinja.

IGOR KRŠINAR
igor.krsinar@mag.si